

Előfizetési ár:

Egész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 f.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszeres egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Szerkeszti:

BALOGH ERNŐ

m. kir. erdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala czimén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

TARTALOM.

Az «Országos Erdészeti Egyesület» ausztriai tanulmányútról. (Szücs Elemér.)

A csiperkegombáról és annak tenyésztéséről. (Craus Gaston.)

A kék galamb.

Gazdasági tanácsadó: Az anyanevelés. (Zimay Szilárd.) Lóhere őszi vetése.

Különlélek: Felhívás. — Hatvan évi szolgálat. — Halálozás. — Nyugdíjbiztosítás. — Eljegyzés. — Családi pótlékról. — Időjelzés.

Hivatalos közlemények: Pályázati hirdetés erdőültetési és csemetenevelési (csemetekertfenntartási) jutalmakra.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Szerkesztői üzenetek.

Tárcza. Görgény multjából. (Schneider Árpád.)

Az Országos Erdészeti Egyesület ausztriai tanulmányútról.

Irta: Szücs Elemér, a nagyenyedi ref. Bethlen-főiskola főerdésze.

(Vége.)

Sylva Tarouca gróf napsütötte bérczen álló kényelmes kis vadászkastélya a fenyőfa-építkezés egyik remeke. Az egész berendezés a falburkolattól a legkisebb számolyig, minden eredeti színben megtartott és kifogástalanul fényezett finom évyűrűzetű fenyőanyagból van nemes izléssel és modern formákkal megalkotva.

Kár, hogy Ő Felsége valamelyik itteni vadászkastélyát ez alkalommal az idő rövidege miatt nem szemlélhettük meg. Lipót bajor hercegnek a Leopoldsteinersee közelében álló gyönyörű vadászkastélyát is futólagosan és csak kívülről láthattuk.

Utoljára említem meg itteni tartózkodásunk legkiemelkedőbb mozzanatát: találkozásunkat Magyarországi Apostoli Királyával. Az ősz Uralkodó éppen útban volt szarvas-cserkészésre, midőn az ischli országúton összelátkozott a magyar és osztrák erdészek két csoportban

sorfallat álló impozáns tömegével. Feledhetetlenek azok a nyájas szavak, melyeket ősz Uralkodónk választékos magyar nyelven az Országos Erdészeti Egyesület szerett elnökéhez, báró Tallián Belához intézett, kitől szívélyesen, meleg kézszorítással és mindnyájunknak szóló kalaplengetéssel búcsuzott el.

16. kép. Bajor hercegi vadászkastély a Leopoldsteinersee mellett.

Ő Felsége az osztrák kollégák egyszerű egyenruhájába öltözve, egy meghitt vadásza kíséretében robogott el tőlünk két gyönyörű hófehér ló által vont fekete hintójában a kies fenyvesek közé és visszhangzott a szemben levő erdő, a Traun partján még soha el nem hangzott lelkes éljenzéstől. Sajnos, a vadász-szerencse nem kedvezett neki, mert zsákmány nélkül tért azon a napon vissza.

Ennél az ünnepélyes alkalomnál volt leginkább viszatetsző az osztrák kollégák egyszerű egyenruhájával szemben a magyarok tarka-barka képe, melyet a loden, posztó és panama-kalapok, valamint a posztó, trikot és fehér vászon turista-sapkák és a színes mellények hatvanféle változata tett még kirívóbbá. Legfőbb ideje, hogy nálunk is egy olyan egyöntetű ruházat váltsa fel az összetartozandóságot jelző szerény gomblyuk-rozettát, mely külföldi társas kirándulások alkalmával épp úgy, mint a szolgálatban is viselhető legyen.

Trieben környékére érkezve, már lépten-nyomon meglátszik az erdőkön is, hogy azok legnagyobbbrészt el-

aprózódott magánbirtokot képeznek. Sok a tarvágás. Legnagyobb kiterjedésű az itteni erdőbirtokok között az Admonti zárdai birtok, mely úgy külső kinézése, mint kezelési módjára nézve egy lépéssel sem áll előbb, mint a hazai egyházi javak akármelyike.

A vágások fatömege évek hosszú sorára lekötve az ottani papirlemezgyár tulajdonosának, mint vállalkozó cégnek van eladva, s a legnagyobb baj az, hogy úgy a fakitermelést, mint az erdősítési munkákat is ugyanaz a vállalkozó cég köteles végezni. Saját tapasztalatból tudjuk pedig azt, hogy egy minél nagyobb jövedelem elérésére törekedő magániparvállalat s a jövő nemzedék érdeke, mely egyedül a felújítási munkák kifogástalan elvégzésével biztosítható: nem nagyon tudnak megférti egy kalap alatt.

Láttuk itt azt is, hogy a vállalat erdei vasutak és siklók építése céljából kész minden áldozatra, mert ez által jövedelme emelkedését reméli; papirlemezgyára is modern berendezésű, de vajjon hajlandó-e hasonló áldozatkészségre az általa kihasznált vágásterek felújítási munkálatainak végzése körül is?

Nem láttam az erdősítésből sokat, de azt hiszem, hogy nem. Nem pedig azért, mivel itt a Triebenbach államköltségen eszközölt szabályozása előtt óriási pusztításokat vitt véghez, mely körülmény éppen ennek ellenkezőjéről tesz tanubizonyságot. Ez a vadpatak több kilométer hosszban nemcsak kő-fenekgátak egész sorozatával és szilárd kőpartokkal, hanem teljes fenékburkolattal is ellátott. Így ma már a letarolt hegyoldalokról lerohanó víztömeg csaknem teljesen kőhordalék nélkül

17. kép. Ő Felsége kocsija távozóban.

18. kép. Ebensee: Rindbachvölgyi erdei főút.

TÁRCZA.

Görgény multjából.

Egykorú adatok nyomán írta: *Schneider Árpád* főhadnagy.

A görgényi rengetegben Rudolf trónörökösünk idejében estek a legfényesebb, legzajosabb vadászatok. Szerette a nagy természetet és a vadászatot melegen érző szívvvel, megértéssel, mint azóta is kevesen. Kedvelt Görgényéhez pedig meghitt barátok társaságában átélt derűs napok emléke füzte és volt is abban minden... sötétlő fenyvesek misztikus homálya, havasok bája... kapitális trofea... és hegedűn elsírt bűvös-bájos melódia, a melylyel nevető arczczal is vele zokogott a lélek. És meghitt, magános órákban is fel-felzokog, a mikoron már rég elhangzott a dal. Azóta is csendes Görgény... Pedig zajosabb volt, mint valaha is lehetett a vendéglátó Bornemisszák idejében. Akkor is főúri társaságot látott vendégül az ősi kastély s akkor is kopók vonítása, peczerek kurjantása verte fel az erdő vadját. És eredményes vadászat után akkoron is pir-

radó hajnalig ritt a négy húr a néma éjbe. A kastély akkori ura, báró Bornemissza János, ha nem is volt szenvedélyes vadász, de szerette a vidám társaságot s a ki csak egyszer is megfordulhatott ősi lakában, az várva-várta az őszi lombhullást. Görgény híres vala medvéiről. Rendszerint október elejére esett az első vadászat, melyre 20—25 vendég volt hivatalos, kik lóval, fogattal és nagyszámú cselédséggel érkeztek. Mindannyinak a kastély ura volt vendéglátó gazdája.

«Az étterem Louis francia szakács ezifra főzteivel és válogatott csemegéivel olly választékosan árasztatott el, hogy a legfinnyásabb ingyeneknek sem maradt kivívni valója», mint az egykorú krónikás írja. — Hol medvére, hol szalonkára vadásztak, de arra is volt eset, hogy a szalonkaterítéket farkas tarkítá. A vadászatokat Maeskásy Ferencz rendezé, a boldogult Bornemissza Lipótról maradt 30 kopóval és a négy cigány peczérrel, Bembével, Krajczárral, Rubinnal és Zsogóval, kik koros voltak daczára is rendkívül kitartók voltak és páratlan ügyességgel szoriták lövésre a vadat. Egy-egy ilyen öt-hat napos vadászat után 2—3 medve, ugyan-

és óriási gyorsasággal zúdul le a felső Ens folyó tágas medrébe, pár évvel ezelőtt azonban ugyanaz a patak óriási területet borított be kőgörgeteggel és homokkal, a mi nem valami okszerű erdőkezelés mellett tesz tanubizonyosságot. Alulról a völgyből nézve a kihasznált vágás-területek felújítása ligetesnek látszik, mely azt árulja el, hogy ha a legszükségesebb mesterséges erdősítési munkálatokat előírás szerint annak idején foganatosi-

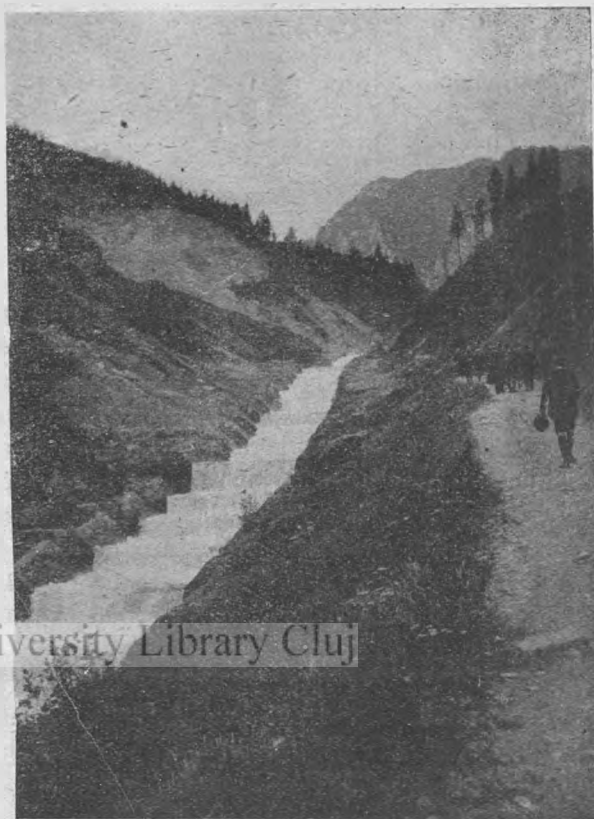
tották is, a *felújítás* munkáját évek hosszú során át mégis csak maga a természet végezte és fejezte be.

A legeltetési tilalom sincs valami nagy szigorral kezelve, a mi talán a fűvel teljesen benőtt vágásokban csak előnyös lehet.

A vidék lakossága, melynek legnagyobb része szegénysorsú munkás, a vágások összes hulladékát elhordja és felhasználja, mely körülmény jelentékenyen meg-

19. kép. Sikló Triebenben.

20. kép. A triebeni vadpatak felső szakasza.

annyi farkas, 10—12 őz, 14—16 róka, ugyanannyi nyúl és 40—50 szalonka volt a teritéken.

Egyszer a Briá-t vadászták s a sebes havasi víz partján állott a sűrű vadászvonal, köztük Ujfalvy Sándortól jobbra-balra egy-egy angol is. Egyikük csupán megfigyelő volt és vadászláz egyáltalán nem is izgatá, sőt legnagyobb flegmával igyekezett egy ló képét metszeni a fenyő kérgébe s midőn Ujfalvy egy lőtávon kívüli medvére figyelmezteti, az is egykedvűen hagyá. Ekkor egy medvét szorít Ujfalvy felé Krajczár, a ki *rendkívül messzehordó, vontcsövű* puskájából tüzel. A hatalmas golyó a medve orra előtt füttyül el, azonban a következő talál s a medve kőszárlól kőszirtre bukva zuhan. Ez már az angolt is kihozza sodrából és neki melegedve fogadkozik, hogy a többmázsás medve minden porcikájának össze kellett törnie zuhantában. Ujfalvy tartja a fogadást és másnap két otthonmaradt vadász apróra felbontván a medvét, látteleletet vett fel, kiemelve, hogy a medve testén még ütés nyoma sem látszott, s az angol fizette a húsz üveg pezsgőt.

A láttelelet a görgényi kastély levéltárába került, a

míg sok becses ritkasággal és irattal a szabadságharcz idején duló csöcselék fel nem perzselé. Ez az 1847. őszi vadászat az utolsó vala a szabadságharcz előtt, s Ujfalvyt különös sejtelmek bánták, úgy érzé, mintha ez lenne az utolsó, melyen ő most itt van. Mint írja: *«Vacsora felett búsan emelém fel búcsupoharamat s hálás szavakkal köszönvén meg a derék házi úrnak a páratlan szép vadászati időtöltéseket és szíves elfogadást. Búcsumat nem tudám indokolni, de az azt követett év fájdalmasan igazolá, mert a százalok viharával daczolt kastély oly romba dőlt, hogy a hol eddig akár 100 vendég kényelmesen megférte, egy vándornak sem volt hol lehajtani búfejét.»*

Évek multak, — a kastély egy kis részét ismét felépítették s ismét vadászok zaja veri fel a rengeteget és habár a viharos idők a peczéreket is elseperték, eme 1855. őszi vadászaton 26 medve esett. Azután ismét pezsgett az élet őszi lombhulláskor s leginkább Rudolf trónörökösünk idejében. Akkor volt az *Aranykor*. Azóta elcsendesült Görgény.

21. kép. Kővezett csatornával biztosított völgyelet.

könnyítheti nemcsak a mesterséges erdősítési munkálataknak, hanem a természetes felújulásnak végrehajtását is. A gyöngébb minőségű fenyőanyag még ha szúrágott és kissé vörös redves is, felhasználhatik papirlemezgyártásra; így itt az élelmes vállalkozó minden választékot kitünően értékesíthet. A jobb faanyag túlnyomólag a bécsi és trieszti piacokon kerül eladásra. Sajnos azonban, hogy az itteni gazdálkodási rendszer mellett a haszon oroszánrészre nem az erdőbirtokos, hanem a vállalkozó cég jövedelmeit szaporítja, tehát éppen az az eset áll fenn itt is, a mi a papi birtokokat nálunk is jellemzi.

A megtekintett magnezitgyár egyik méltó képviselője az óriási fejlettségű és élelmes osztrák iparnak. A nyers anyag, melyet itt drótkötélpálya segítségével az Alpesekből nagy távolságból lehozva, feldolgoznak, az agyagpala-rétegek közé beágyalt lapos rhomboéderes kristály halmazokban, nagy tömegekben csak itt található pinolit nevű ásvány, mely pörkölés, zúzás és magnetikus kiválasztás után por vagy kőmúrva alakban, mint szénsavas magnézium kerül a világkereskedelembé. Ebből készül a híres steyer tűzálló téglák is; a termelt anyag legnagyobb részét azonban főként a szóдавиз és egyéb szénsavas italok (hamisított ásványvizek) gyártásánál és a keserűsítő mesterséges előállításánál használják fel.

Az admonti sok természeti kincsessel megáldott apátságot a benzésrend még 1074-ben alapította s miután ez a rend eredetileg az erdei remete-életet élő szerzetesek alapítása volt, valószínű, hogy még innen ered a rendnek az erdő iránti nagy szeretete, mely manapság különösen Admont környékén a magánerdőbirtokok nagymérvű összevásárlásában nyilvánul.

De belépve az apátság óriási telkére, látunk ott egyebet is, a mi erdészeti vonatkozással bír. Az évszázados fákkal benőtt óriási parkban kristályvizű halastavacsák mellett egy tágas kifutóval ellátott ölből az erdők királya — egy gyönyörű 20-as gimszarvas — lépdél elő, mely már évek óta él itt remete-életet. Régebben a gazdái voltak remeték.

A 83.000 kötetet számláló megbecsülhetetlen értékű

könyvtárban számos magyar vonatkozású kézirat és könyv között ott van Nagy Napoleon egyik sajátkezüleg aláírott okmánya is. Legmegkapóbb volt pedig e futólagos látogatás alkalmával az az itt látható több száz éves bámulatatos művészi alkotás, mely fából kifaragva, az emberi lélek négy legnagyobb problémáját testesíti meg. Ezek a szobrok (die vier letzten Dinge: der Tod, das Gericht, der Himmel, die Hölle) művészi alkotója ma már ismeretlen; valószínűleg valamelyik isteni ihlettel megáldott remete-életet élő benzés szerzetes volt, kinek csodás művészi alkotása még századok múlva is fennen fogja hirdetni a keresztény hitéletnek ezen mindenki által egyformán rettegett négy zárókövet.

Nevezetessége ennek a kies fekvésű, áhitatos búcsújáró kegyhelynek a zárdabeli pinceszéje is, melyben az évszázados tölgyfa-asztalok mellett sok jó között a panonhalmi magyar testvérek balatonmelléki pompás természetét is volt alkalmunk megizlelni. Nem sok időbe került, hogy elnyomja a teljesen fából készült csaknem 600 éves falióra tompa kattogását a felesendő magyar nóta szilaj hangja, mely talán a tatár és török világ óta sem visszhangzott ily kedélyesen ezek alatt az évezredek hatalmas boltívek alatt a szives vendéglátók nagy gyönyörűségére.

Útunk a fenséges Ens-szoros sziklás bércein keresztül az Eisenberg mellett vezetett át a Mura völgyébe, hol az egykori zúgó fenyvesek helyén ma a nap- és villanyfény mellett a dinamit hatalmas mennydörgésű robbanással bontja és rombolja az Alacsony Tauern hatalmas vasgerinceit. Az osztrák gyáripar itt bontakozik ki minden képzeletet meghaladó hatalmas méreteiben. A Donavitzi vasművek 260 hatalmas kéménye gőz- és füsttengerbe borítja az egész vidéket és az örökös köd üli meg innen elkezdve a Mura völgyét egész Leobenig.

22. kép. A triebeni vadpatak alsó szakasza.

A csiperkegombáról és annak tenyésztéséről.

Irta: *Craus Gaston.*

Tudjuk, hogy a vadon termő csiperkegomba (champignon; olvasd: sámpinyón) szedésével és értékesítésével nálunk nem igen foglalkoznak, vagy legalább is nem olyan mértékben, mint a hogyan azt megérdemelné.

Midőn ezért ezúttal a csiperkegomba mesterséges tenyésztését röviden ismertetem, egyúttal rá kívánok mutatni arra, hogy az erdészeti altisztek szép és egészséges foglalkozásuk szabad perczeiben úgy a vadon termő gomba szedésével, mint a mesterséges tenyésztéssel — kevés fáradság mellett is — milyen szép jövedelemre tehetnek szert.

Fekete Lajos nyug. erdészeti főiskolai tanár «Népszerű erdészeti növénytan»-ában színes illusztráció keretében ismerteti ezt az erdőkben és legelőkön tenyésző, szép jövedelmet hajtó, legkitünőbb gombák egyikét, felhiva egyszersmind a csiperkefajokhoz igen hasonló *gyilkos galóczára* is a figyelmet, melyet fiatal korában könnyen lehet a champignonnal összetéveszteni.

Szécsi Zsigmond «Erdőhasználat»-ában a gombákat az «Egyéb jelentéktelenebb mellékhasználatok» című fejezetbe sorolja és nem az «Erdei gyümölcsök» című fejezetbe, a melyek jelentékenyebb hasznót hajtának, a mit pl. az is bizonyít, hogy négy évtized előtt is már a pilismaróti pagonyban [felújított állatok és vágások 600—800 holdnyi területén az eper-, málna- és rózsagyümölcs szedési jogáért 2800—3600 korona bért fizettek. A gombáknál azonban már csak a fekete szarvasgombáról emlékezik meg röviden, a csiperkét pedig nem említi, a miből arra lehet következtetni, hogy a birtokosok nem kifogásolnák, ha az erdőőrök a csiperkegombát saját céljaikra használnák fel.

A csiperkegomba vagy champignon manapság nemcsak a nagyúri, hanem az egyszerű konyhákban is sokféle alakban használtatik fel; így például a leveshez, a mártások javítására, főzeléknek stb. meglehetősen növekedő mennyiségben. A mesterségesen termelt csiperke hazája Franciaország, hol földalatti helyiségekben, művelés alatt nem álló mészkőbányákban termelik. Jellemző a termelés nagyságára az, hogy pl. Issy-ben egy termelő egész éven át 60 munkást és 20 lovat foglalkoztat és 5000 köbméter trágyát használ fel; csiperkeágyai 5 kilométer hosszúak. Egész Franciaországban több mint egymillió ember áll a csiperkegomba termelése, feldolgozása és értékesítése szolgálatában s tízmillió koronánál többet vesz be évente a csiperkegombából.

Legnagyobb francia telepek: Montrouge, Arcueil, Chatillon és Sceaux. Külföldre, többi között Londonba, Amerikába és hozzánk is, óriási mennyiségeket visznek ki. A champignon nagybani termelése már 200 éves multra tekinthet vissza és természetesen, hogy ily hosszú idő alatt a termelési módok folyton fejlődtek, sőt titokká váltak. Mert a csiperkegombatermelésnél az eredmény a termelő tapasztalásától függ, mely már a művészet magaslataig megy.

A csiperkegombatermelés francia specialitás; bár Európa többi államaiban is termelik, azonban a Franciaországban termelthez elenyésző csekély mennyiségben és silányabb minőségben. Bécsben a legnagyobb telep az «Erste Champignonkulturen, Wien, XIX., Heiligenstädter-Strasse 189.» Nálunk a kertészetek foglalkoznak mellékesen vele. Ausztriában fakunyhókban termelik. Azonban nem annyira a termelési hely mérvadó, mint inkább az, hogy a termelendő csiperke életfeltételeit megkapja.

Történetéről elég talán annyit megemlíteni, hogy Claudius római császártól kezdve minden idők inyencének kedvence volt. Ebből magyarázható meg az ára is. Budapesten a csiperkegomba ára kilogrammonként 3—7 korona.

Irodalma meglehetősen. Lapja azonban nincs. Az egyes «termelési fogásokat» az illetők saját hasznukra titokban tartják, a mi nem is csoda, mert egy-egy ilyen «fogás» felfedezésére néha évtizedek kellenek. Nálunk direkt a csiperkegomba termeléséről két mű van. Régebbi Petriny Sándor «A csiperkegomba tenyésztésének gyakorlati módszere». Újabb Eperjessy István «A csiperkegomba és a szarvasgomba termesztése» című műve; ára 1 korona. Nagyon alaposan megírt munka, melynek megértését a számtalan kép könnyíti.

Mielőtt a termelésre térnék át, főlemlitem még Nepp József mérnök (Leipzig-Plagowitz) vállalatát, ki csiperkegombatermelési telepeket rendez be és a készítenő konzervekhez berendezést is szállít. Első évben egy 10 □-méteres telepen 100 kg., a második évben pedig 200 kg., gombát termelt, a mi 300—700 korona, illetve 600—1400 korona évi jövedelmet jelent. Ez az ő «kicsi telep»-nek nevezett termelése. A «középső» 60 □-méteres telep 600, illetve 1200 kg. évi termést ad, a mi 1800—4200, illetve 3600—8400 koronát jövedelmez évente. A «nagyobb», 1000 □-méteres ágy 10.000, illetve 20.000 kilogrammot termel évente, a mi 30.000—70.000, illetve 60.000—140.000 korona évi jövedelmet jelentene bruttó. Egy 800 □-m.-es ágy egy ember munkaerejét használja fel és feltéve, hogy a szükséges épületek kéznél vannak, egész évben lehet termelni az ő metódusa szerint.

Gyakorlottabb termelők 10 □-m. területen évente 100—150 kg. champignont is termelnek, ami szerény számításal is 250—300 K évi jövedelemnek felel meg. Hogy ily termelést beállítani nem költséges és a haszon nem megvetendő, a munka nem nehéz, az kétségtelen.

E foglalkozásnál két dolog fontos, a termelés, illetve a vadontermő champignon gyűjtése és az értékesítés. A legrövidebb kertészeti útmutatások így szólnak:

Champignontermelést minden nagyobb fáradság nélkül lehet űzni istállóban, pinczében, nagy ládában, kosárban. Csira minden nagyobb magkereskedésben kapható. Nálunk a Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél, Budapest, VI., Alkotmány-utca 29. szám, 1 kg. 2 K 80 f-be kerül. A gombán kívül könnyen lehet a champignonkonzerveket is értékesíteni.

A gombatermelési helyeknek sötéteseknek és leg-

alább 14—18° R. melegnek kell állandóan lenni. A szelöltetés azonban szükséges, hogy általa más elősdi-gomba és penész fejlődése megakadályoztassék. A szelöltetés ne legyen hirtelen és semmi esetre se hűtse le teljesen a helyiséget; enyhe idő alkalmas csak szellőztetésre. A helyiség falát jó kimeszelní, esetleg évente a helyiséget kikéneezni. A túlságos nedves levegő ártalmas, úgyszintén az egér, patkány, csiga, hangya, legyek stb. is.

Vanderlinden báró, a belga szenátus tagja, fenyőfából készült festett szekrényekben, melyek fiókjai cinkkel voltak bélelve, szobájában termelte a csiperkét. Egész télen át volt így termése.

Alacsony pinczékben a házigomba épen úgy tönkreteszi a termést, mint a túlságos nedvességtől származó «rozsdá».

A megfelelő hőmérsék és levegő, a sötét, de egészséges helyiségben a champignon termelésénél az első feltétel. A második pedig a megfelelő trágya.

A trágya friss szamárvagy lótrágya legyen és előnyös, ha azt az állatot zabbal jöltartjuk és ha alatta jól almozunk.

Az alom maradjon hosszabb ideig (egy hétig) az istállóban a ló megett, hogy a trágyalé a szalma lika-saiba beszivódjék. A trágyalé a trágya legértékesebb része és azért a kihordott trágyát naptól, széltől, esőtől védett helyen gyűjtjük, hogy a nap ki ne szárítsa, a szél ki ne fújja, az eső ki ne mossa a trágyából és a benne levő szalmából a trágyalét. A trágyagödör víz-áthatlan legyen, a mit könnyen elérhetünk, ha cze-menttel bevonjuk.

A kihordott trágya a levegő hatása alatt rothadni kezd. Kellő mennyiségű nedvesség előmozdítja a rothadást. A trágyalégödörből kimerített trágyalével öntözzük a trágyát, mely azonban legfeljebb 80 cm. magas legyen, hogy a trágyalé jól átjárhassa. Figyeljük állandóan a trágyát s mihelyt száradni kezd, azonnal öntözzük meg trágyalével. A trágya túlságos átmelegedését megakadályozandó, villával forgassuk meg többször és a száraz, durva, hosszú szalmaszálakat dobjuk ki. A trágyát azután addig forgatjuk, a míg a rövid szalma a trágyával taposás közben teljesen egy tömeggé lesz. A forgatásnál a trágya oldalait folytonosan az ellenkező oldalakra forgatjuk. Két hét alatt a trágya rendszerint használható, a miről úgy győződünk meg, ha kezünkbe tartva nedves, de nem cseppen belőle, ha kicsit meleg és gomolyagga nyomható össze. A siker főként a trágya helyes előkészítésétől függ. Utczáról behordott rongyokkal, szeméttel, kövekkel, piszokkal telt trágya alkalmatlan. Az előkészített trágya lesz a gomba ágya.

Az ágyakat különböző formákban készítik. Legkö-zönségesebbek a 80 cm. széles és 35 cm. vastag ágyak, melyeknek tetejét laposan hagyják vagy francia rendszer szerint félköralakúra (félhengerhez hasonlóan) rakják, melynek magassága 50 cm. és nagyobbra növekszik. Előnyös ez azért, mert a felület így nagyobb s végeredményben több gomba termelhető. Az ágyak tetejét, oldalát gyöngén leverjük, hogy hézagok ne legye-

nek rajta. Ezért az ágyakat rétegenként kell készíteni, míg az előirt magasságot elérik. Ha több ágy van, akkor azok között járdát hagyunk. A kézzel elsimitott, paskolt ágyfelületet 4—5 napig állani hagyjuk és ha meggyőződünk hőmérővel (olcsón szerezhető be), hogy az ágy átlagos hőmérséke 30° R. meleget mutat, akkor elhelyezhetjük benne a csirát. A trágya többnyire újból átmelegszik; ezért szükséges a hőfok csökkenését megvárni, a mit úgy tudhatunk meg, ha a hőmérőt beszúrjuk az ágyba.

Ha az ágy elérte a kellő hőfokot, egy kis karó segítségével egymástól 30 cm. távolságban 7—10 cm. mély lyukakat fúrunk. A lyukakba annyi csirát helyezünk el, a meny-nyit három ujjunk közé tudunk venni s azután a lyukakat megint betömjük a trágyával és lepaskoljuk az ásó lapjával.

Ismételten felemlítem, hogy a helyiségnek most már 14—18° R. melegnek kell lenni. A csira a nedves me- legben csirázni kezd, mit eddig az akadályozott meg, hogy száraz helyen volt. A meleg és nedvesség azonban megindítja a csirázást, finom szálak terjednek szét a csirákból, melyek az egész ágyat hálószerűen ellepik.

Ha a csirázás megindult, akkor a trágya felületén ott, a hol a csirát az ágyba raktuk, 14 nap múlva finom fehér szálak mutatkoznak gyűrűalakban. Ha nem, úgy várjunk még néhány napig, s ha az sem hoz eredményt, akkor rakjunk új csirát a lyukakba. Ha a csirázásról meggyőződünk, az egész ágyat könnyű tele- vényfölddel kevert megőrölt mészkőhomokkal 2—3 cm. magasságban takarjuk be. Kezdetben e szálak elég ned- vességet kapnak a trágyából, de azután a kis gombák többet kívánnak. Jó, ha ilyenkor gyöngén megperme- tezzük az ágyakat, vigyázva, hogy se a trágya, se a csirázás ne ázzon át, mert ily esetben megrohad. Öntözni langyos vízzel lehet csak. Legjobb az állott esőviz.

A kis gomba 21—30 nap múlva töri át a mészkő- réteget. Egy gombaágy három hónapig használható és hat hétig vagy tovább is termel ugyanaz a csira, de nem állandóan.

A champignoncsira használat előtt száraz és fagy- mentes helyen tartandó.

A csiperkegomba termelése meglehetősen gyakorlatot és bizonyos viszonyokat kíván, a mi azonban ne riasz- szon el bennünket. A földológ, hogy először kicsiben figyelje meg a termelő az egész termelés menetét, és ha így tapasztalatokat szerzett, akkor rendezzen be nagyobb telepet. Főként azért mondom ezeket, hogy rámutassak arra, hogy e fáradozás mind elkerülhető, hiszen a természet maga ingyen termeli e gombát, a mit felkeresni és értékesíteni nem szoktak nálunk az azt illető mértékben. Kár ez a közéletmezésre és arra is, a ki azt nem teszi. Gondoljunk csak arra, hogy Franciaországban «bérelik» a gombaszedés jogát és ott a «gombaorzót» csakúgy fogják fülön, mint nálunk a vadorzót vagy fatolvajt.

A szarvasgombászatsznál disznót vagy kutyát is hasz- nálunk annak felkutatására, a mi egészen «vadásziás» jelleget ad a gombászatsnak.

Mihelyt a gomba elérte a kellő nagyságot (se túl kicsiny, se nagy ne legyen) kosárba szedjük. Bár a mesterségesen termelt gomba erősebb szokott lenni, mint a vadon termett, mégis óvatosak legyünk, nehogy csak a gomba kalapját szedjük le és nyelét otthagyjuk. A legnagyobb elővigyázattal kell azért a gomba szárát mutató- és hüvelykujjunk közé fogva, jobbról balra forgatva, gyengéd csavarintással leszedni. Sok esetben apró csiperkét is rántunk ki, de ezeket ne tegyük vissza, mert már használhatatlanná váltak. A leszedett gomba helyén támadt kis lyukat finom földdel töltjük ki. Egész éven át természetesen csak az termelhet, a ki a kellő meleget állandóan biztosítani tudja ágyainak. Ezért nagyobb termelők fűteni is szoktak a termelőhelyiségekben.

A vadon termő csiperkegombát nyáron és őszkor korán reggel szedjük. A leszedett gomba helyét épen úgy, mint a mesterségesen termelnél, földdel takarjuk be gyöngén. Azon a helyen rendszerint ismét fogunk gombát találni. Szükségtelen talán felemlíteni, hogy csakis azt szedjük, a melyiket biztosan felismertük; ezzel tartozunk magunknak, de értékesítés esetén embertársainknak is, hogy a mérgezéseket elkerülhessük. Különben a főváros szabályrendelettel gondoskodik ennek elkerüléséről.

A mesterségesen termelt champignon-gombák legismertebb három faja: az inyenczek kedvence, a fehér, mely azonban gyorsan romlik, azért nehezen szállítható, az aranyárga, mely a legajánlatosabb termelésre, a szállítást kibírja, és a szürke, mely a fehér tulajdonságaival egyezik.

A csiperkegomba értékesíthető: nyersen, mint konzerv és szárítva. A legnagyobb árat úgy érhetjük el, ha magunk készítjük a konzerveket, ehhez azonban berendezés kell és már egész kis gyárüzem, mert ilyesmit direkt a fogyasztónak kell eladni, a mi már iparszerű foglalkozásnak tekinthető és a kereskedelemhez tartozik. Eladhatjuk nagyfogyasztóknak (szállodákba, csemegeüzletekbe) vagy konzervgyáraknak, végül pedig árusíthatjuk a piacon.

A magyar viszonyokat véve tekintetbe, legajánlatosabb a legalább 5 kg.-os küldeményekkel a Székesfővárosi Vásárcsarnok hatósági közvetítőjéhez fordulni vagy a Magyar Gazdák Vásárcsarnokellátó Szövetkezetéhez, Budapest, IX., Imre-utca 4. Ha esetleg magunk nem árulhatjuk a piac távolsága miatt vagy csemegeüzletek nem tudják értékesíteni termésünket, fordulhatunk még gombát feldolgozó konzervgyárakhoz is kérdéssel. Ilyenek: Cornides-féle konzervgyár, Igló (Szepes m.), Gréb János konzervgyára, Poprád (Szepes m.) stb.

Az értékesítés helyét a termelés megkezdése előtt kell megállapítani és a vevővel a föltételeket elintézni, mert a champignon-gomba könnyen és gyorsan romlik és nem várja meg a levelezgetés végét.

Ha nyersen értékesítjük, csomagoljuk vatta vagy igen finom fagyapot közé 2—3 kilogrammos postacsomagba és pedig könnyű fűzkosarakba vagy vékony faladákba, melyek aljára vékony rétegben vattát helye-

zünk és a szárával lefelé, kucsmájával felfelé fordított gombát sorjába állítjuk, rendszeren elhelyezve. A gombákra megint egy réteg vattát teszünk s erre a gombák említett rendben lesznek elhelyezve. A felső réteget elég fehér selyempapírral letakarni és a kosarat levarni. Igen praktikus faszövetből készült ily ládát szállít Paul Greiner (Bad Bibra, Thüringia), melynek felső részét könnyen lehet levarni, többször használható és galamb, kisebb baromfi szállítására is alkalmas. Nagyság szerint 1—2 darab vagy 6—8 darab ára 2.40 korona. Mintának érdemes ilyet hozatni, mely után maga készíthet mindenki ilyet.

Mindenesetre nagyot lendítene az erdőörökön, ha a gomba termelését és értékesítését az erdőri szakiskolákban röviden ismertetnék, esetleg valamelyik szakiskola konzerveket is gyártana, mert champignon-gombakonzerveket nálunk teljesen jelentéktelen mennyiségben gyártanak. A championkonzervek pedig igen keresettek, kivált ha kis reklámot is csinálunk nekik.

A gomba szárítása a következőképen történik: a csiperke bőrét lehúzzuk és megtisztítjuk, kivált azért, hogy a gombán levő homok stb. arról lekerüljön, azután az így megtisztított gombát citromos vízbe tesszük (2 liter vízhez egy citrom levét). A vízbe mást ne tegyünk. Azután tűzre tesszük az egészet és néhány-szor fellobogtatjuk a vizet. Innen kivéve czéznára fűzük, jól szellőzött zárt helyiségben felakasztjuk. Ha megszáradt, száraz helyen tartjuk el.

A konzervkészítés ehhez hasonló, azzal a különbséggel, hogy a tisztított gomba a citromos vízben, a felbőr levonása után az elzárt konzervedényben párolva lesz. Természetesen minden gyárnak erre más és más «fogása» van.

A champignon-gombára fölhívtam az Erdélyrészi Állattenyésztő és Állatvédő Egyesület figyelmét, melyet nemcsak a Székely Kirendeltség, hanem Maros-Vásárhely város és a földművelésügyi minisztérium is támogat és anyagilag segítyez. A titkárság meg is köszönte, életrevaló dolognak minősítette és legközelebb proponálni is fogja a gyűlésen, mivel az egyesület az erdélyrészi székelység és magyarság gazdasági segítségét és fölvilágosítását tűzte ki célul.

Francziaországban a közelmúltban több mint nyolcvan kőbányatulajdonos rendezett be gombatermelést; nálunk is az állam szép czélt szolgálna, ha ezt a kisembert segítő gazdasági ágat programjába venné!

A kék galamb (*Columba oenas* Linné).

Lapunk előbbi számában ugyanezen cím alatt megjelent közleménybe néhány téves adat került bele, a melynek helyreigazításául közöljük a következőket:

A kék galamb egyike a legvadabb madarainknak; sokkal vadabb az örvösnél és a gerlénél, a melyek szintén galambfélék és nálunk is laknak, itthonosak, (nálunk csakis ez a három fajta galamb van, mert szirti galambja Magyarországnak már nincs); megtelepítése tehát még gondolatnak is merész.

A kék galamb odúban fészkel, és éppen ezért csak ott van, a hol még vannak odvas (vén) fák, tehát rendszerint nagy erdőkben, vagy olyan csendesebb ligetekben, a hol van neki való (vén) odvas fa. A vén-et azért említjük, mert holmi esenevész elodvasodott fiatal alacsony fán nem költ, az ilyen levő odút el nem fogadja. Természetes tehát, hogy a kultura közelségét félő kék galambot valami mesterséges odúba szoktatni lehetetlen; értem a kultura közelsége alatt az emberlakások közelségét, mert a mezei kulturát, t. i. a vetést, igenis kedveli a kék galamb, a mikor azon, vagy aratáskor a kereszteken s a tarlón ingyenélősködik.

Megesik az, hogy nagyobb kertekben, parkokban, ha elég csendesek, akad itt-ott fészkelő kék galamb is, de azt nem mesterséges odú csalta oda; hisz igazi hazájában, a nagy erdőben, persze a hol még van, talál természetes fészkelőhelyet is. De éppen azért fogy mindenfelé a kék galamb, mert fogynak a nagy erdők s a neki való odvas vén fák is, és ő bizony nem az emberlakta helyek felé húzódik, hanem inkább még messzebb azoktól, minthogy a nagy erdők is mind távolabbra esnek már onnan.

Hogy házigalambbal párosuljon, hacsak nem fogságban, (a mi talán (!) lehet), az egyszerűen azért nem fogadható el, mert hisz akkor vagy a házigalambnak kellene ő hozzá szegődnie és vele az erdőre mennie, hogy faodúban (!) költjön, a mi kizárt dolog; vagy a kék galambnak kellene beköltöznie a falvakba, tanyákra, a galambduczokba, a mi, ha összemérjük a két abszurdumot, talán még lehetlenebb. Vagy talán rövid liaisonokra kapható a kék galamb a mezőn valamelyik kikapós házigalambbal?! No, ezt sem gondolnám. Nem megy az olyan könnyen.

De odukba telepíteni öt-hat fiatal pár kék galambot, hogy aztán azok ott is maradjanak, szintén nem lehet. Hisz' először is a mint a kék galamb röpi, (tehát úgyszólván nagykorú), már nem tér vissza abba az odúba, a hol kikelt, mert azt az öregek foglalják le maguknak, onnan kiebrudalják; nincs tehát az az ösztöne, hogy a kijelölt odút megtartsa; de hogyan is, hisz' a mint maguk keresik kenyerüket, messze földeket bejárnak s minthogy egyelőre ők (fiatalon) még nem költenek, nem is sürgős nekik az odu sem. Bezárni őket az oduba s aztán ott napról-napra etetni, a hogy a duczba szoktatandó házigalambbal szoktuk, lehetetlen.

Hogyan lehet továbbá a kék galambot a seregélylyel egy kaptárra húzni? Hisz a seregélynek is csak fészkelésre alkalmas odudobozokat teszünk fel, de nem a fiataloknak, hanem a tavasszal visszatérő öregeknek, hogy azok készen találják az alkalmas odu-utánzatot.

A kék galamb igen káros; hisz par excellence gabonafogyasztó, a hol s a mikor csak lehet. Még az örvös, meg a gerle is sok kárt tud tenni aratáskor sokadmagával, de annyit nem, mint a hova a kék galamb tömegesen látogat, pedig a hol még van, ott gyakran ezrével jár. Hogy gízgaz-magvakat is csipeget, a mikor más nincs, az nem éri fel azt a kárt, a mit tenni tud és szokott.

Ezeket kívántuk Kasperek úr cikkére — félreértések elkerülése céljából — megjegyezni.

Gazdasági tanácsadó.

Az anyanevelés. A méhesalád akkor erős és ad tiszta hasznat a méhésznek, ha fiatal, három évesnél nem idősebb az anyja. Mert csak a fiatal s életerős anya képes annyi petét rakni, hogy a munkások száma folyton gyarapodjék oly mértékben, hogy azok még mézfelesleget is gyűjthessenek. A három évesnél idősebb anyát el kell pusztítani és új fiatal anyával pótolni.

Az okszerű méhészetnél elsősorban ismerni kell a méhésznek az anyja korát. Minden egyes családról külön rovatot kell vezetnie, a hová bejegyzni az anyja korát, petező képességét, a nép erősségét, lép építményének minőségét, a mézhozamot, a rajzás és a betelelési adatokat. Minthogy tiszta hasznat csak a fiatal, életerős, három évesnél nem idősebb anyával bíró családtól várhatunk, az öregebb anyát fiatal anyával cseréljük ki. E célból anyanevelőket készít a méhész.

Szükséges ehhez az anyanevelő-kaptár. Ez nem egyéb, mint egy kis ürmértékű, egysoros, országos méretű kaptárocska, melybe 5—10 keret fér be. Célyszerű négy vagy több anyanevelő kaptárt egybe készíttetni. Az anyanevelő családocska készítése a következő módon történik.

Kiválasztunk családaink közül egy erőset. A költőtér egy részét kiszedjük a keretbakra. A kiszedett keretek közül kiválasztjuk azt a sejtet, melyen anyabölcső van. Ha ez nincs, úgy célunknak megfelel az olyan sejt is, melyben petezés, vagy pár napos fiasítás van. Hozzá kiválasztunk két érett fiasításos és egy mézzel teli sejtet. A további eljárás abban áll, hogy a kiválasztott sejteket a rajta lévő méhekkel együtt és egy üres sejtet az anyanevelő kaptárocskába helyezzük a következő sorrendben. Először az üres sejtet teszszük be az anyanevelő kaptárba, utána a két érett fiasításos, folytatólag az anyabölcsős vagy a bepetezett s legvégül a mézes sejtet. A mézes sejtet azért kell a röpihelyektől legtávolabb elhelyezni, hogy a méz szaga az idegen méheket rablásra ne ingerelje s meg ne támadják a gyámoltalan, félénk, anyátlan kis családot. Nem védelmezné új otthonát, kirabolnák s rövidesen tönkre menne.

Az így elkészített anyanevelő kis családhoz ugyanattól a családtól, melyből az anyanevelőt készítettük, az érett fiasításos sejtekről fiatal méheket is kell lesöpörni. Az öreg méhek ugyanis s az olyanok, melyek már külső munkálatokkal foglalkoztak, ahhoz a családhoz térnek vissza, melyből az anyanevelőt készítettük. Másrészt anyaneveléssel a fiatal méhek foglalkoznak, azok képesek anyát nevelni.

Célyszerű vizet adni a kis anyanevelő családnak, mert pár napig nem jár ki. A kaptár aljára helyeztető bádóg tálkába önthetünk részükre vizet, de egy vízbe mártott szivacsból is szívesen kiszívják s felhasznál-

nálják a fiasítás táplálására szükséges pép elkészítéséhez a vizet.

Az anyanevelő család rövidesen tudatára jut annak, hogy árva, nincs anyja. Ha anyabölcsővel készítettük az anyanevelőt, úgy fokozottabb mértékben őrzik, melegengetik azt. Ha pedig arra vannak utalva a méhek, hogy petéből vagy pár napos lárvából neveljenek anyát, úgy a kiválasztott peték vagy lárvák körül a sejtfalakat lerágnak s anyabölcsővé alakítják. Tartalmasabb s bővebb táplálékkal látják el a lárvákat, melyekből tizenhat nap alatt anyák fejlődnek.

Bármely nőnemű, megtermékenyített petéből nevelhetnek a méhek anyát, ha ezt nagyobb tőrfogatú sejtben bő, királyi táplálékkal etetik.

A nevelt anyák közül rendszerint a legelső, szerencsés nászröpülés után megtermékenyülve, elkezd a petézést s a kis árva anyanevelő család meganyásodott. Meganyásodva nagy buzgalommal látnak a munkához. Erősen hordanak mézet, virágport és vizet. Az anya petézik. A petékből fejlődő fiasítást táplálják és erőre kapva építenek is.

Az így nevelt anyát azután felhasználhatja a méhész a meganyátlanodott vagy öreg, kimerült anyával bíró családnál vagy műraj készítésnél. Rendes üzemből, okszerűen kezelt méhészetnél körülbelül tudja a méhész, hogy hány anyára van szüksége. A fel nem használt anyanevelőt családdá is nevelheti azáltal, hogy szükség szerint üres sejtet, vagy műlepet ad neki, esetleg erős családtól elvett, éretl. fiasításos kerettel meg nagyobbítja a nép erősségét. *Zimay Szilárd.*

Lóhere őszi vetése. (Együttal felelet B. S. kérdésére.) A lóherét általában tavasszal szokták ugyan vetni, de lehet vetni ősszel is, ha kilátás van arra, hogy a növény a fagyok beálltáig úgy megerősödhet, hogy a télen nem fagy ki. Az őszi vetés sikerülése esetén mindenesetre annyit nyerünk vele, hogy tavasszal már kaszálható, míg ha tavasszal vetjük, akkor csak nyár vége felé tudjuk megkaszálni.

A lóherét általában mindig *védőnövény*nyel vetik, ha tehát ősszel veti el, akkor legjobb lesz őszi rozsot vetni $\frac{1}{2}$ vagy $\frac{1}{3}$ -ad vetőmaggal védőnövénynek, utána rögtön a lóherét elszórni, sekélyen befogasolni és lehengerezni. A rozsot tavasszal *zölden kell levágni takarmánynak*, nehogy a herét elnyomja; ekkor már a második kaszálásra megmarad a tiszta lóhere, mely még adhat esetleg két kaszálást abban az évben.

Hogy az őszi lóherevetés sikerüljön, úgy a következőkre kell törekednie:

1. A földet finomra, porhanyóra művelje el. Rögös, gyomos földben a kikelés hiányos és lassú, tehát a termés is csekély lesz.

2. Az őszi vetést legkésőbb *szeptember 10-ig* kell elvégeznie, hogy a növény a fagyok beálltáig kellően megerősödhessen.

3. E czélból igyekeznie kell, hogy a lóhere (és a védőnövény) első fejlődését siettesse. Legjobban sietteti a jó időjárás (langyos eső, meleg idő), de ez nincs ha-

talmunkban, így tehát *jó trágyázással* kell a növény fejlődését siettetni. Ezáltal nemcsak a vetés sikerét biztosítjuk még kedvezőtlen időjárás mellett is (pl. szárazság, hűvös idő), de a jó termést is elérjük általa.

A bevetendő földet tehát tessék istállótrágyával jól megtrágyázni, sekélyen leszántani, utána kat. holdanként 200 kg. *Thomas-salát* műtrágyával beszórni (kapható Kalmár Vilmosnál, Budapest, VI., Andrassy-ut 49), befogasolni, azután elvetni a védőnövényt, a rozsot (kat. holdanként szórva vetve 50 kg.-ot, soros (gép) vetésnél 40 kg.), ezt kellő mélységre befogasolni, utána rögtön a lóherét (kat. holdanként szórva vetésnél 12 kg.-ot, soros (gép) vetésnél 9 kg.-ot) elvetni, túskeboronával vagy hátára fektetett fogással *sekélyen* (1— $\frac{1}{2}$ cm. mélyre) bekeverni és lehengerezni.

4. Ha jó idő járna és ősszel a rozs buján fejlődne, úgy ajánlatos lesz *magas tarlót hagyva* megsarlózni, vagy megkaszálni, nehogy a lóherét elnyomja.

Kérdésttevő nem közölte, hogy talaja milyen fekvésű (dombos vagy sík, száraz vagy nedves), a föld minő (homok, agyag, tőzeg stb.), és száraz vagy csapadékos, meleg vagy hideg éghajlat alatt gazdálkodik-e? Pedig csak ezen kérdések ismerete mellett lehet pontos választ adni.

Ájánlom még, hogyha agyagos, üde talajról van szó, akkor keverjen a lóheremaghoz 2—3 kilogramm *régi komócsin* fűmagot és úgy vesse el, ha pedig homokosabb, szárazabb földről van szó, akkor a lóheremag elvetése után még szórjon el 4 kg. *olaszperje* fűmagot és a lóherével boronálja be. A lóherevetés ily fűfélével keverve *jobb takarmányt ad.* *c. D. B.*

Különfélék.

Felhívás. Tisztelt Kartársak! A járási erdészeti altisztek mozgalmát vezető Papp János balatonfüredi járási főerdőr kartársunk az államosítás iránti mozgalomhoz való csatlakozásra felhívását több ízben megismételte, de sajnos — igen kevés eredménnyel, a mi annál szomorúbb, mivel a magas kormány az erdőtörvény revíziója tárgyalásával kapcsolatosan a járási erdészeti altisztek államosításával is fog bizonyára foglalkozni.

Fel tehát, tisztelt Kartársaim, s a hol még a jegyzőkönyvet fel nem vették, sürgősen foganatosítsák, a mozgalmunk vezetője által kért 2—2 koronát pedig küldjék be Papp János balatonfüredi járási főerdőr címére, hogy ügyünkben tudjon sikeresen eljárni. A kevés befolyt összeget a rengeteg levelezés, többszöri utazás, nyomtatványok költségei annyira fölemésztette, hogy biztos tudomásom szerint nagyobb összeget saját pénzéből költött, úgy hogy a még kinyomatandó memorandum költségeit már nem tudja fedezni s tovább kell, hogy a magából áldozzon azokért, a kik mozgalmunkat közönyösen nézik s törekvésünket nem méltányolják.

Félre a nemtörődömséggel; mutassuk meg, hogy mi is, mint más alkalmazásban álló altiszti kar, tudunk egyesülni; mutassa meg minden kartárs, hogy méltón

viseli altiszti rangját és hozzunk áldozatot azokért is, a kik arra érdemetlenek és a kik a saját jólétüket előmozdító mozgalmat nem méltányolják és ahhoz nem csatlakoznak.

Végül kérem tisztelt Kartársaimat, hogy a hol még a közigazgatási erdészeti bizottsághoz államosításunk iránti kérvényüket be nem terjesztették, forduljanak bizalommal Papp János balatonfüredi főerdőőr kartársunkhoz, a ki készséggel küld felvilágosítást és nyomtatott kérvényt s azt aláírva mielőbb terjeszszék be hivatalos úton a közigazgatási erdészeti bizottsághoz.

Szentágota, 1914 június hó 22-én.

Kartársi üdvözlettel

Bálint János, jár. főerdőőr.

Hatvan évi szolgálat. Néhai gróf Pálffy János bajmóczyi (Nyitra megye) uradalmában érte el ezt a ritka szolgálati időt *Masztrák Mátyás* uradalmi erdővéd, a ki mint juhászbojtár 1854. évi június hó 1-én lépett az uradalom szolgálatába, hol pár év múlva juhászszámadó gazda lett. Az 1871. év elején az uradalom erdészeti szolgálatához ment át s azóta mint erdővéd teljesít megszokott nélkül szolgálatot. *Masztrák Mátyás* tehát 15 évig a juhokat, 45 évig pedig az erdőt őrizte s mindkét feladatát hűséggel és teljes odaadással látta el. A 78 éves jubiláns még ma is — puskával a vállán — járja és őrizi az erdőt és nem gondol arra, hogy a vaióban jól megérdemelt nyugalomba vonuljon.

Halálozás. Pfundtner Károly m. kir. főerdőmérnök, a segesvári m. kir. állami erdőhivatal főnöke, június hó 7-én, életének 48. évében hosszas szenvedés után elhunyt.

Nyugdíjbiztosítás. Az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál a következő biztosítások kötettek:

Fórizs Sándor és Pap Jónás, zemplénavarmegyei járási erdőőrök; Roszival János, nyitravarmegyei községi erdőőr; Ruzsa János, aradvarmegyei kerületi erdőőr; Bucsek-Bozsik András, trencsénvarmegyei erdőszolga; Sperka Józsefné szül. Hiadlovsky Anna erdőaltiszt neje és Marosán Tódor és Fodor Elek m. kir. erdőőrök vétekkel fel az 1912. évi VIII. t.-cz. által létesített nyugdíjesoportba, a hol részükre nyugdíj, aggkori ellátás, balesetbiztosítás és femetkezési segély biztosított.

Eljegyzés. Farkas László hátfői érs. urad. erdőőr leányát, Bözsikét, eljegyezte Vöröss Ferencz érs. urad. közp. erdőőr Kalocsáról.

Kozsán József, m. kir. erdészeti altiszt Marosborsán, eljegyezte Táscsa Florica kisasszonyt Világosról.

Családi pótlékról. Elvi jelentőségű döntést hozott a m. kir. közigazgatási bíróság a családi pótlékról, melyet az alábbiakban ismertetünk:

Egy állami hivatalnoknő, a kinek elvált férje gyermektartási díjat fizet, bejelentette fölöttes hatóságának, hogy igényt tart a két gyermeke utáni családi pótlékra.

A miniszterium azonban megtagadta a családi pótlék kiutaltványozását, mert véleménye szerint — tekintve, hogy az elvált férj gyermektartási díj fizetésére köteleztetett — a gyermekek eltartásáról nem az anya gondoskodik, tehát a családi pótlék feltételei nem forognak fenn. A családi pótlékról szóló törvény 4. szakaszának 3. pontja ugyanis a gyermek atyjától elválva nő-alkalmazott részére csak akkor biztosít családi pótlékot, ha a gyermek az ő gondviselése alatt áll és eltartásáról ő gondoskodik.

Az ügy panasz következtében a közigazgatási bíróság elő került, a mely az illető hivatalnoknőnek két gyermeke után családi pótlékra való törvényszerű igényét megállapította és a miniszteriumot évi 400 korona családi pótlék kiutaltványozására kötelezte.

Az ítélet indokolása szerint nem vitás, hogy ebben az esetben a két gyermek a panaszlónak, mint anyának a gondviselése alatt áll, a mi alatt a gondozás tényleges közvetlen ellátását kell érteni. A kérdés tárgya csak az lehet, hogy az atya által fizetett gyermektartási díjat olyan eltartásnak kell-e venni, a mely az anyának a családi pótlékhoz való igényét kizárja.

Az adott esetben az apát, a ki régebben 360 koronát fizetett az anyának gyermektartási díj czimén, újabban évi 720 korona gyermektartási díj fizetésére kötelezi egy árvaszéki határozat. Ezt a tartási díjat az árvaszéki határozat szerint is a két gyermek tartási és nevelési költségeihez való hozzájárulás fejében tartozik fizetni az apa. De ez a gyermektartási díj egyenkint különben sem éri el azt az ellátási összeget, — 600 koronát, — a melyet az 1912. évi 4596—M. E. számú miniszteri rendelet annak meghatározása végett állapított meg, hogy valamely gyermeket a családi pótlék szempontjából elállottnak kell-e tekinteni, vagy nem. Tehát ebből megállapítható, hogy az apa által — ez esetben — fizetett gyermektartási díj nem meríti ki a törvényben említett «eltartás» fogalmát.

Minderre való tekintettel a panaszlónak a családi pótlékhoz való törvényszerű igényét meg kellett állapítani s ezért a közigazgatási bíróság a miniszteriumot annak kiutaltványozására kötelezte.

Időjelzés. A «Meteor» folyó évi július hóra a következő időjelzést teszi közzé: Július havának változási napjai 3—7—10—15—20—22—23—26—28. és 30-ra esnek.

A 3-iki erős változást hoz, mely kiterjedtebb zivataroknak lesz okozója, melyet követőleg erős meleg idő következik egészen a 10-iki hatásköréig, mely csak viharos, vagy zivataros jellegű időjárást hozhat, de a meleg időt nem akadályozza meg, úgy hogy ezt követőleg is tovább tart, száraz jelleggel s csak a 20-iki hoz hősülyedést, szeles, esetleg viharos, vagy zivataros időt, csapadékkal. 22-ikével ismét a meleg jelleg fejlődik, míg 26-ika felette változó időt van hivatva bevezetni, legfőként széllel, esetleg zivatarral, míg a csapadék erősebb kifejlődése a 28-iki hatáskörében várható. A zivatarok több esetben jéggel is járhatnak.

Hivatalos közlemények.

16.230. szám.

I. A—1. 1914.

Pályázati hirdetés erdősítési és csemetenevelési (csemetekertfenntartási) jutalmakra.

Mindazok az erdőbirtokosok, a kik az erdőtörvény (1879. évi XXXI. t.-cz.) 165. §-ában körülírt kopár, vizmosásos és futóhomokos területeiken ez év folyamán közgazdasági jelentőséggel bíró erdősítéseket foganosítanak, továbbá mindazok, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 17. §-ának hatálya alá nem tartozó erdőbirtokosok, a kik a fent jelzett célra szükségelt erdei facsemeték nevelésére csemetekerteket telepítenek s azokat legalább is (5) öt éven át kifogástalan állapotban üzemben tartják, az alább felsorolt jutalmakra pályázhatnak.

I. Az erdősítéseket teljesítő birtokosok részére kitűztem:

három egyenként 1000 koronás nagy jutalmat (kettőt készpénzben, egyet dísz tárgyban),

négy egyenként 800 koronás nagy jutalmat (kettőt készpénzben, kettőt dísz tárgyban),

négy egyenként 600 koronás nagy jutalmat (kettőt készpénzben, kettőt dísz tárgyban),

öt egyenként 500 koronás elsőrendű elismerő jutalmat (hármát készpénzben, kettőt dísz tárgyban),

öt egyenként 400 koronás elsőrendű elismerő jutalmat, (hármát készpénzben, kettőt dísz tárgyban),

öt egyenként 300 koronás másodrendű elismerő jutalmat (hármát készpénzben, kettőt dísz tárgyban),

és négy egyenként 200 koronás másodrendű elismerő jutalmat (hármát készpénzben, egyet dísz tárgyban),

vagyis összesen tizenegy (11) nagy jutalmat, tíz (10) elsőrendű és kilencz (9) másodrendű elismerő jutalmat.

II. A csemetekerteket telepítő és fenntartó birtokosok részére kitűztem:

öt egyenként 300 koronás elismerő jutalmat

öt " 200 " " "

öt " 100 " " "

vagyis összesen tizenöt (15) elismerő jutalmat.

Az I. alatt kitűzött erdősítési jutalmakért az érdekelt birtokosok (bérlők) azon erdősítéseikkel versenyezhetnek, a melyeket az 1879. évi XXXI. t.-cz. 165. §-ában körülírt kopár-, vizmosásos- vagy futóhomokterületeken általánosságban véve állami pénzsegély igénybevétele nélkül — kivételes esetekben azonban, midőn a birtokos a munkálatokat különös gondossággal és sikerrel, rendkívül nehéz viszonyok között teljesítette s azokkal fontos közérdekeket sokszorta nagyobb mértékben elégitett ki, mint a mennyire saját érdekeit előmozdította — állami segély igénybevétele esetén is a folyó év tavaszán vagy őszén foganosítottak.

Megkivántatik azonban, hogy:

a) az 1000 koronás nagy jutalmakra versenyző erdősítések egy tagban legalább 25 kat. hold területűek,

b) a 800 és 600 koronás nagy jutalmakra versenyző

erdősítések egy vagy több tagban legalább 25 kat. hold területűek,

c) az 500 és 400 koronás elsőrendű elismerő jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 10 kat. hold területűek, és végül

d) a 300—200 koronás másodrendű elismerő jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább öt kat. hold területűek legyenek.

A pályázó birtokos a versenyre bocsátott erdősítést az első munkálatoktól kezdve a jutalom odaitelésének idejéig állandóan gondozni, a szükséges pótlásokat foganosítani s a létrejövő erdőt az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2., illetve 4. §-ai szerint erdőként fenntartani és kezelni tartozik.

A versenyre bocsátott erdősítések az 1919-ik évben fognak a helyszínén megbíráltatni. A jutalmak kiosztásánál az erdősítések sikere és közgazdasági jelentősége, az erdősítésnél felmerült nehézségek és az erdősítésre fordított költségek fognak irányadóul szolgálni; de a pénzjutalmak kiosztásánál figyelembe vétetnek ezek mellett a birtokos vagyoni viszonyai is.

Az odaitelt pénzjutalom egy harmadrésze az erdősítést teljesítő kezelő erdőtisztet (gazdatisztet vagy bérlőt) fogja illetni. A dísz tárgyat nyert birtokosok azon alkalmazottai pedig, — kik a jutalmazott erdősítések teljesítése körül kiváló érdemet szereztek — érdemük szerint külön pénzjutalomban fognak részesülni.

A folyó év tavaszán teljesített erdősítéseket legkésőbb folyó évi július hó végéig, a folyó év őszén teljesített erdősítéseket pedig legkésőbb folyó évi december hó 25-ig kell a birtokosnak a közigazgatási erdészeti bizottságnál vagy a kir. erdőfelügyelőségnél pályázatra bejelenteni.

Pályázhat a feltételeknek megfelelő erdősítésekkel az erdősítést teljesítő erdő- vagy gazdatiszt, valamint a beerdősített terület bérlője is, de pályázati kérelméhez mellékelni kell a birtokos írásbeli nyilatkozatát, melyben az kijelenti, hogy a pályázatban való részvételhez hozzájárul és egyszersmind kötelezi magát, hogy a versenyre bocsátott erdősítést az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2. vagy 4. §-aiban meghatározott feltételek szerint állandóan erdőként fogja fenntartani és kezelni.

A pályázati kérvényben az erdősítés helyét (község, dűlő, helyrajzi szám), kiterjedését és az erdősítésre használt fanemeket pontosan meg kell jelölni.

A II. alatt kitűzött csemetekerttelepítési és fenntartási jutalmakra azok a birtokosok pályázhatnak, a kik — tulajdonjogi címük szerint — nem tartoznak az 1879. évi XXXI. t.-cz. 17. §-ának hatálya alá, s a kik csemetekertjeiket állami segély igénybevétele nélkül telepítik és tartják fenn.

Megkivántatik azonban, hogy:

a) a 300 és 200 koronás jutalmakra pályázó birtokosok csemetekertjének területe legalább is $\frac{1}{2}$ kat. hold kiterjedésű,

b) a 100 koronás jutalmakra pályázó birtokosok csemetekertje legalább is $\frac{1}{4}$ kat. hold kiterjedésű legyen.

A pályázó birtokos köteles a versenyre bocsátott csemetekertet állandóan gondozni és legalább is az elbírálás időpontjáig üzemben tartani.

A versenyre bocsátott csemetekertek 1919. évben fognak a helyszínén megbíraltatni, míg állandó gondozásukról, illetőleg üzemben tartásukról a kir. erdőfelügyelőség évről-évre fog meggyőződést szerezni.

A pénzzutalmak kiosztásánál az állandó gondozás és üzemben tartás mérve mellett figyelembe vétetnek a birtokos vagyoni viszonyai is.

Az odaitélt pénzzutalom egy harmadrésze a csemetekert kezelőjét fogja illetni.

A telepített csemetekerteket minden év július hó 1-éig kell a birtokosnak a közigazgatási erdészeti bizottságnál vagy a kir. erdőfelügyelőségnél pályázatra bejelenteni.

Pályázhat a feltételeknek megfelelő csemetekerttel a kezelő erdőtiszt, gazdatiszt, vagy erdőőr, gazda stb., valamint a beerdősítendő terület bérlője is, de nevezettek pályázati kérelméhez mellékelni kell a birtokos írásbeli nyilatkozatát, melyben az kijelenti, hogy a pályázatban való részvételhez hozzájárul.

A pályázati kérvényben a csemetekert fekvését (község, dűlő, helyrajzi szám) és kiterjedését meg kell jelölni.

Budapest, 1914. évi május hó.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földművelésügyi miniszter kinevezte Majerszky István főhercegi uradalmi főerdészt az állami erdőtisztek összetett közös rangsorozati létszámába, az apatini m. kir. erdőhivatal kerületébe Palánkára m. kir. erdőmérnöké.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Trauer Gyula m. kir. főerdőmérnököt Palánkáról Lugosra pénzfárosnak.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Draskovich József m. kir. főerdőmérnököt Rezsőpartról Lippára ellenőrkdőnek, Lengyel Viktor m. kir. erdőmérnököt Benesházáról Besztercebányára központi szolgálathoz, Szilvay József m. kir. segéd-erdőmérnököt pedig Orsováról Rezsőpartra erdőgondnoknak.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Lőfi Jenő m. kir. főerdőmérnököt Budapestről Máramarosszigetre ellenőrkdőnek, Béky Albert m. kir. főerdőmérnököt Kolozsvárról Budapestre, a vezetése alatt álló miniszterium erdészeti (I. B.) főosztályába, Nagy László m. kir. erdőmérnököt pedig Apatinból Kolozsvárra erdőrendezőnek.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Günther József m. kir. főerdőmérnököt Rahóról Nagybányára fernezelyi erdőgondnoknak, Branszky László m. kir. erdőmérnököt Tiszabogdányból Rahóra erdőgondnoknak, Braxatorisz Zoltán m. kir. segéd-erdőmérnököt Máramarosszigetről Tiszabogdányba erdőgondnoknak, Szeleczky János m. kir. főerdőmérnököt pedig a fernezelyi erdőgondnokság vezetése alóli egyidejű felmentése mellett beosztotta a nagybányai m. kir. főerdőhivatal központi szolgálatához.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Figuli Lajos m. kir. erdőmérnököt Királymezőről Técsőre erdőgondnoknak, Erdey János m. kir. segéd-erdőmérnököt pedig Lugosról Királymezőre erdőgondnoknak.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Kovássy Kálmán m. kir. erdőmérnököt Kőrösmezőről Máramarosszigetre ellenőrkdőnek, Jonásch Kornél m. kir. segéd-erdőmérnököt pedig Máramarosszigetről Kőrösmezőre mezőháti erdőgondnoknak.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Bristyanszky Endre m. kir. segéd-erdőmérnököt Nagybányáról Lápobányára erdőgondnoknak.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Jaczó András m. kir. segéd-erdőmérnököt megbizta a puji m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Kováts István m. kir. erdőmérnökgyakornokot áthelyezte Székelykereszturra s megbizta az ottani m. kir. járási erdőgondnokság teendőinek ideiglenes ellátásával.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a vinkovcei kir. főerdőhivatal kerületében Rukovansky Péter és Busics György kir. főerdőröket saját kérelmükre nyugalomba helyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a tótsóvári m. kir. erdőhivatal kerületében Novotny Róbert m. kir. főerdőrt saját kérelmére nyugalomba helyezte.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavított lacczím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközli a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobb arányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy főleg reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

S. I. A kutya akkor tekinthető teljesen gyógyultnak, ha bőre teljesen sima, normális színű, ha nincs rajta többé egyetlen folt vagy göböske sem. De ebben a stádiumban is tanácsos a kutyát még 2—3 hétig elkülönítve tartani, hogy az esetleges petékből kikelő ruhatkák a többit meg ne fertőzzék. Az atka teljes kifejlődéséhez ugyanis hűvösebb időjárás esetén 3 hét, melegebb idő esetén 2 hét kell. Ha tehát ennyi idő alatt az állat bőrén semmiféle elváltozás nem mutatkozik, akkor teljesen egészségesnek mondható.

Az udvarba bátran beállíthat új kutyákat, ha előzőleg gondos fertőtlenítést végeztetett. Ha a kutyák faházban (kutyáol) hálnak, akkor abból a szalmazsákokat, vagy egyéb almot ki kell húzni és *előgetni*, úgyszintén a pokróczokat is. Ha az utóbbiakért azonban kár volna, úgy tessék forró 5%-os mosósószódaoldatban kimosatni. A szájkosarakat szintén legjobb forró szódaoldatban kifőzni, a bőrből készülteteket csak bemártogatni a forró lúgba és mihelyt megszikkadtak, bezsírozni, hogy meg ne keményedjenek. A kutyaházat magát pedig szintén 5%-os forró szódaoldattal jól kisuroltatni és vagy bemeszelni frissen készített mézstejjel, vagy olajfestékkel befestetni, de úgy, hogy minden rés és repedés be legyen tapasztva. Ha a kutyák nem hálnak kutyaházban, akkor fekvőhelyüket kell gondosan fertőtleníteni. A tisztító eszközöket, keféket stb. szintén forró lúggal kell fertőtleníteni. Aztán tessék arra ügyelni, hogy rühös kutyákkal össze ne kerüljön. Elővigyázatból nem árt nyáron a kutyát 1—2-szer hetenként megusztatni, vagy legalább is szappannal bedörzsölni és öntöző kannával leönteni, hogy a szappan habja letisztuljon róla. Főleg azonban tessék a kutyákat időről-időre megkefésztetni, mert minél jobban van a bőre ápolva, annál nehezebben szaporodhatnak el benne az élősködők.

Dr. Kukuljevič József.

V. F. A közleményt díjmentesen hozzuk.

K. J. Egy tehénnek napi szükséglete istállózás mellett legel-tetés nélkül 10 kiló száraz takarmány, 2 kiló abrak és 10 kiló répa. Vagyis 6 hónapra 18 métermázsa széna számítandó.

Dr. K—t.

I. I. 1. Mint magánbirtokon alkalmazott erdőőr tartozik nem-csak állami, hanem községi adót, illetve pótdadót is fizetni. Ut-adót azonban nem.

2. Ha a bíróság a kihágót vagyontalannak minősíti s a kihágó a pénzbüntetés helyett elzáratik, úgy ez ellen nem lehet tenni semmit.

L. K. Ha az illető szakvizsgázott erdőőr magánuradalomban van alkalmazva, úgy az egyenruháján olyan zsinórt hordhat, a melyet az uradalom előír, vagy engedélyez. A sapkán a magyar koronát csak az államnál (kincstárnál) alkalmazott erdészeti altiszti személyzet viselheti, magánuradalmi erdőőr azonban nem. A hatóságilag felesketett magánuradalmi erdőőr a mellén hordhatja az erdőőri jelvényt, a mi nem más, mint sárgarézből, vagy bádogból készült magyar czímer «Erdőőr» felírással.

H. A. A földművelésügyi miniszter úr indokolt esetekben meg szokta engedni, hogy azok, a kik a három évi erdészeti gyakorlati szolgálatot már megszerezték, de 20. életévüket még nem töltötték be, az erdőőri szakvizsgát letelhessék. Miután önek a három évi erdészeti gyakorlati szolgálata már megvan, nyujtson be mielőbb 1 koronás bélyeggel ellátott — vagy ha van szegénységi bizonyítványa, úgy azt mellékelve, bélyegtelen — kérvényt a földművelésügyi miniszter úrhoz és kérjen engedélyt arra, hogy már most ősszel letehesse az erdőőri szakvizsgát és nevezze meg egyúttal azt a kir. erdőfelügyelőséget is, a hol vizsgázní kíván. Ha kérését valamivel indokolni is tudja, úgy kérvényében azt említse fel. Kérvényéhez csatoljon szolgálati bizonyítványt, erkölcsi bizonyítványt és iskolai bizonyítványt.

A 10 fillért a lap javára bevételtek.

K. B. 1. A gazdasági cselédekről (ide tartoznak az uradal-maknál alkalmazott erdőőrök is) szóló 1907. évi XLV. t.-cz. 28. §-a szerint a gazda köteles a szolgálatbalépés 15-ik napja után a szolgálati idő alatt megbetegedő cseléd orvosi gyógy-kezelését és az orvosszerek költségeit legfeljebb 45 napig a saját-jából fedezni és a szükséges fuvart is ő tartozik adni, kivéve, ha a betegséget nyilvánvalóan a cseléd hibája okozta. A beteg cseléd helyettesítésének költségeit a cseléd béréből levonni tilos, kivéve, ha a betegséget nyilvánvalóan a cseléd hibája okozta.

2. Az ebadóra vonatkozólag nem tudunk felvilágosítást adni, mert minden vármegye maga alkotja meg az erre vonatkozó szabályrendeletet. Nézze meg tehát vagy a szolgabírósnál, vagy a jegyzői hivatalnál az ebadóra vonatkozó vármegyei szabályrendeletet s abból megállapíthatja, hogy tartozik-e ebadót fizetni, vagy sem.

3. A gömb (kugligolyó) köbtartalma $= \frac{4r^3\pi}{3}$; a képletben $r =$ a gömb sugara (átmérőjének a fele), π . (Ludolph-féle szám) $= 3.14$. Ezzel a képlettel azonban az almának a köbtartalmát csak megközelítőleg számíthatja ki, mert az alma nem tökéletes gömb. Az alma köbtartalmát csak vízbesülyesztéssel lehet meg-állapítani. Ennek legegyszerűbb módja a következő: Egy, az almánál mindenesetre valamivel nagyobb edényt rá állítunk egy mérlegre, az edényt színültig megtöltjük vízzel s lemérjük a súlyát. Most a vízzel telt edényt óvatosan, úgy hogy egy csepp víz se folyjon ki, leveszszük a mérlegről s az almát az edényben a víz alá sülyesztjük, vagy egy vékony tüvel a víz alá nyomjuk. Ez által a vízbesülyesztés által ugyanannyi térfogatú víz folyik ki az edényből, mint a minő térfogata van az almának. Most az almát lassan kiemeljük a vízből, az almáról lecsöpögő vizet vissza csepegtetjük az edénybe, az edényt kívülről szárazra töröljük s az edényt — természetesen az alma nélkül — ismét a mérlegre állítjuk s lemérjük a súlyát. Ahány grammal kevese-bet nyom most az edény, annyi köbcéntiméter az alma köbtar-talma. Ha pl. a vízzel színültig telt edény súlya 1 kgr. 325 gr. volt, a kevesebb víz pedig 1 kgr. 52 gr., úgy az alma köbtar-

talma $1325 - 1052 = 273 \text{ cm}^3$, mert egy köbcéntiméter víz súlya megközelítőleg 1 gramm. Egészen pontos eredményt csak úgy kaphatunk, ha 4 Celsius-fok meleg desztillált vizet használunk a mérésnél, mert csak az ilyen viznek egy köbcéntiméterre nyom egy grammot. Azonban közönséges czélokra teljesen meg-felel a tiszta kútvíz, vagy még inkább az esővíz.

K. J. A magasabb összegű személyi pótlékba az egy évi szabadságon töltött idő, akár beszüntetik erre az időre a járandóságait, akár nem, feltétlenül beszámít; vagyis a magasabb összegű személyi pótlék ugyanakkor esedékes, mintha nem lett volna szabadságon. Csak ha a szabadságidő egy évet meghalad, úgy az egy évet meghaladó időtartamot nem számítják be, de megszakítást ez sem képez. Ha tehát önek a magasabb ösz-szegű személyi pótlékre 1916 május hó 1-től van igénye s most egy évre szabadságolják, akkor a magasabb összegű személyi pótléket 1916 május 1-én illetőleg ha a szabadságot járandóság-gainak a beszüntetésével kapja, úgy szabadságának leteltével feltétlenül meg is kapja; ha azonban 15 hónapi szabadságot kap, akkor a magasabb összegű személyi pótlék élvezetébe csak három hónappal később, vagyis 1916 augusztus 1-én lép. Nem áll tehát az, a mit önek mondtak. Figyelmeztetjük azonban, hogy állásáról le ne mondjon, hanem kérjen egy évi szabad-ságot, mert ha lemond az állásáról, úgy kezdheti a pályáját elülről.

Erdőfény. Használt távirósdronyért tessék a m. kir. posta-és távirada-vezérigazgatósághoz — Budapest, II., Főherczeg Al-brecht-út 3. szám — fordulni.

O. M. A lap javára küldött 10 fillért bevételtek.

B. S. 1. Élő kérdésére a «Gazdasági Tanácsadó» rovatban a «Lóhere őszi vetése» című közleményben találja meg a feleletet.

2. Panaszával forduljon a «Hungária» általános biztosító részvénytársaság igazgatóságához, — Budapest, (IV., Károly-körút 3. szám).

* * * Önek mindkét mostoha gyermeke után feltétlenül jár családi pótlék. Ha a gyermekek — mint szülőtléneknek te-kintendő árvák — az államtól kapják a nevelési járulékot, úgy ez a nevelési járulék továbbra is megmarad; ha azonban a nevelési járulékot a bányászati társaság fizeti, úgy legjobb lesz, ha a nagybányai bányai igazgatósági számvevősnél kér e tekintetben felvilágosítást, mert mi — bár azt hisszük, hogy a nevelési járulék ez esetben is megmarad — ezt biztosan nem tudjuk.

B. J. 1. A napibéresnek — napibéren kívül — semmi más javadalmazásra vagy kedvezményre nincs igénye.

2. Ha rendszeresített állásra (nem napibéres állásra) kineve-zik, úgy az 1912. évi LXV. t.-cz. 17. §-a értelmében jelenlegi nyugdíját be kell szüntetni.

3. Belga nyulakat legjutányosabban kap a «Házinyúltenyész-tők Országos Szövetségének nyúltenyésztő mintatelep»-én, — Csillaghegy (Budapest mellett).

4. A 10 fillért a lap javára bevételtek.

R. M. 1. A hiányzó lapot elküldtük.

2. Előfizetése a küldött 6 koronával ez év végéig rendezve van.

3. A «Vadász-Lap» előfizetési ára egész évre 12 korona; megjelenik minden hó 5., 15. és 25-én. Megrendelhető a lap kiadóhivatalánál — Budapest (V., Földművelésügyi Minisztérium).

4. A vizsla hirdetéséért fizetnie kell.

F. J. Előfizetése június hó végével lejárt.

M. G. Hogyan tudjunk mi önek tanácsot adni, mikor még az orvosok sem tudják, hogy mi a baja. Legjobb volna, ha fel-jönné Budapestre s itt a klinikán egy specialista orvostanárral megvizsgáltatná magát; más tanácsot nem tudunk adni.

K. J. A küldött 1 koronát a lap javára bevételtek.

B. J. Felhívását hozzuk, a küldött 10 fillért pedig a lap javára bevételtek.

C ALLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT D

27 éves r. kath. nőtlen, 5 polg. iskolát végzett egyén, kiszolgált altiszt, jelenleg pénzügyőrségnél van s az irodai munkák minden ágában teljesen jártas, erdészeti pályára óhajt menni. Kezdetben csekély fizetéssel ajánlkozik, csak hogy gyakorlatot szerezzen a szakvizsga letételére. Czime: Pozsony M. A. 101 főpósta restante. (37.)

Fiatal, nős, r. kath. egyén, ki az erdőöri és vadöri szakvizsgát jó sikerrel letette, külön vadöri és külön erdőöri gyakorlati bizonyítvánnyal és állami szolgálatra képesítő orvosi bizonyítvánnyal bír, mint fáczántenyésztő és kitünő dúvadirtó állást keres. Választ: Pósthivatal, Haláp (Hajdu megye) 555. szám kér. (38.)

Azonnali belépésre erdőöri állást keres 42 éves, szakvizsgázott, feltétlen jó magaviseletű, jó szolgálati bizonyítványokkal rendelkező egyén. Czime: Illés Ignác Tállya (Zemplén megye) (38.)

35 éves, róm. kath., kis családu, erős testalkatú, egészséges, józan életű, szerény igényű, magyarul és tótul beszélő, 6 elemít végzett, kiszolgált huszáraltiszti és csendőr, ki az erdőöri szakvizsgát jó sikerrel letette, 10 évi gyakorlattal bír, nagyobb uradalmaknál volt alkalmazva s jelenleg is felmondatlan állásban van, az erdőkezelésben, vadtenyésztésben és cserkészésben jártas, melyekről éves bizonyítványai vannak, október 1-re állást óhajtana változtatni. Czime: Nagy Ferencz, Alsómogyoród (Trencsén megye). (39.)

Pagonykezelőnek ajánlkozik négy középiskolát és szakiskolát végzett, szakvizsgázott, 24 éves fiatalember, a ki jelenleg nagy uradalomban mint erdészegéd van alkalmazva. Czime a szerkesztőségénél megtudható. (40.)

Szakvizsgázott erdőőr, volt csendőrörsvezető, ki az erdészet terén 16 éve működik, a fáczántenyésztésben és kutyaidomításban jártas, 37 éves, nős, családós, egészséges, bármikori belépésre állást keres. Czime a szerkesztőségénél megtudható. (41.)

Új gyakorlati módszer! Biztos golyólövés útmutatója 1-20. Klespitz, Gosztola (Zala megye). (9.XXIV.1.)

C HIRDETÉSEK D

Pályázat. 492/1914. sz. A vöröskövári kir. közalap erdőgondnokság a kinevezés folytán megüresedett irodai II. oszt. kir. közalap erdőlegényi állásra pályázatot hirdet.

Javadalmazás: 600 kor. évi fizetés, 120 kor. évi lakbér vagy természetbeni lakás, 60 kor. évi egyenruha átalány, évi 12 ürm³ I. oszt. kemény dorong tűzifa, 40 kor. évi földváltás vagy természetbeni 2 kat. hold szántóföldhasználat és 28. kor. évi legelőváltás vagy szabályszerű legelőilletmény.

Pályázók felhivatnak, hogy szakképzettségüket erdőöri szakiskolai bizonyítvánnyal, ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, halló- és beszélőkéességüket kincstári erdészeti orvos, megyei főorvos vagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, életkorukat anyakönyvi kivonattal, illetőségüket és büntetlen előéletüket községi bizonyítvánnyal, végül nyelvismeretüket, eddigi alkalmaztatásukat és katonai kötelezettségük mikénti lerovását igazoló okmányokkal kellőképpen igazolják.

A sajátkezüleg írt és a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszteriumhoz címzett kérvény f. évi július hó 15-ig aluljegyzett hivatalnál benyújtandó.

Vöröskövár, u. p. Cseszte, Pozsony vm. 1914. évi június 6-án.

Kir. közalap erdőgondnokság.

Pályázat védkerületi erdőöri állásra.

383/1914. Sopron vármegye közigazg. erdészeti bizottságának 1995/913. sz. véghatározata alapján az üreseedésben levő egy védkerületi erdőöri állásra nyolczszázötven (850) kor. összjavadalmazás mellett ezennel pályázatot hirdetnek.

A javadalmazás kifogástalan szolgálat esetén öt évenként négyizben 100—100 kor.-val emelkedik.

Pályázhatnak mindazok, kik feddhetlen életűek, 24-ik életévüket betöltötték, az erdőöri szakvizsgát jó sikerrel kiállították, erős testalkat mellett jó látó-, beszélő- és hallóképesseggel s a német nyelvben némi jártassággal bírnak.

Pályázni szándékozók felhivatnak, hogy sajátkezüleg írt, egy koronás bélyeggel ellátott kérvényeiket, melyhez hatósági bizonyítvány, születési anyakönyvi kivonat, erdőöri szakvizsgálati bizonyítvány, közhatósági orvosi bizonyítvány és szolgálati bizonyítvány is csatolandó — Sopron vármegye közigazgatási gazdasági albizottságához címelve — ezen állami erdőhivatalnál legkésőbb 1914. évi július hó 15-ig nyujtsák be.

Sopron, 1914. évi június hó 10-én.

M. kir. állami erdőhivatal.

Pályázati hirdetmény. 105/1914. sz. A dési közös erdőbirtokosságnál megüresedett erdőöri állásra pályázat hirdetnek.

A sajátkezüleg írt, magyar állampolgárságot, feddhetlen előéletet, 24-ik életévének betöltését, az erdőöri szakvizsga letételét és teljes egészséges voltát igazoló bizonyítványokkal ellátott pályázati kérvények 1914. évi július hó 25-ig bezárólag Sohár Hugó birtokossági jegyzőhöz adandók be.

Évi járandóságok a következők: fizetés 720 kor., ruhaátalány 80 kor., failletmény 20 kor., valamint az erdők közötti tisztásokbani kaszálás joga.

Személyes bemutatkozás óhajtható, de legalább fénykép a pályázati kérvényhez csatolandó.

Ha megfelelő erdőőr nem jelentkezne, úgy a birtokosság az állást nem vizsgálzott egyénnel fogja betölteni azon kikötéssel, hogy az erdőőri szakvizsga letétele egy éven belül utólag igazolandó.

Mindkét állás egy évi próbaidőre ideiglenesen töltetik be.

Dés, 1914 június hó 20-án.

Vásárhelyi Boldizsár

elnök.

(14.II.1.)

Sohár Hugó

jegyző.

Pályázati hirdetemény. 1807/1914. sz. Zemplén vármegyében a sátoraljaujhelyi m. kir. járási erdőgondnokság kerületében Királyhelmeáz székhelyvel elhalálózás folytán megüresedett járási erdőőri állásra 400 (négy száz) kor. évi törzsbér fizetéssel, 200 (kettő száz) kor. lakás, fa és ruha, 250 (kettő százötven) kor. utazási és 4 (négy) kor. irodai átalánnyal ezennel pályázatot hirdetek.

Az évi törzsbér fizetés 5-5 évi kifogástalan szolgálat után kétszer 100 koronával, továbbá 10 évi szolgálat után lakás, fa és ruha 50 kor. és utazási átalány 50 koronával emelkedik.

A javadalmazás havi előleges részletekben fizettetik.

Pályázhat azon magyar állampolgár, a ki: a) feddhetlen életű; b) 24. életévét betöltötte; c) az erdőőri szakvizsgát letette; d) ép szellemi erő és egészséges testalkat mellett, hibátlan beszélő-, látó- és hallóképességgel bír.

A hivatalos magyar nyelvet bírja.

Zemplén vármegye gazdasági albizottságához intézett hiteles okmányokkal felszerelt, egy koronás bélyeggel ellátott és sajátkezüleg irt kérvények 1914. évi július hó 15-ig a sátoraljaujhelyi m. kir. állami erdőhivatalhoz annál is inkább benyújtandók, mert a később érkezett kérvények nem fognak figyelembe vétetni.

Sátoraljaujhely, 1914. évi június hó 8-án.

(16.)

A gazd. albizottság elnöke.

Pályázati hirdetemény. 1728/1914. sz. A zsarnócai m. kir. erdőhivatal pályázatot hirdet négy főerdőőri, előléptetés esetére négy erdőőri, illetve négy erdőlegényi vagy segéderdőőri állásra.

Ezen állások közül egy főerdőőri, illetve egy erdőőri állás az erdőrendezői műszaki segédszolgálat ellátása céljából van rendszeresítve.

A pályázati kérvények 1914. évi augusztus hó 1-ig az alulírott m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be.

Részletes pályázati feltételek ugyanott díjtalanul kaphatók.

Zsarnóca, 1914. évi június hóban.

(7.)

M. kir. Erdőhivatal.

Pályázati hirdetemény. 2118/1914. sz. A szászsebesi m. kir. erdőhivatal pályázatot hirdet kettő (2) főerdőőri és négy (4) segéderdőőri állásra, előléptetés esetén kettő (2) erdőőri, illetve kettő (2) erdőlegényi vagy hat (6) segéderdőőri állásra.

A pályázati kérvények 1914. évi július hó 25-éig az alulírt m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be.

Részletes pályázati feltételek ugyanott díjtalanul kaphatók.

Szászsebes, 1914. évi június hó 15-én.

(8.)

M. kir. Erdőhivatal.

Pályázati hirdetemény, a m. kir. kincstári erdőaltisztek- és szolgák fiugyermekei részére Rózsahegyen (Liptó m.) létesített tápintézetbe való felvételre.

Ezen tápintézet célja, hogy a növendékek a rózsahegyi elemi iskolát látogatván, az intézetben lakáson és ellátáson kívül, megfelelő felügyeletben részesüljenek.

A felvétel iránt a megnevezett- és évi fizetéssel bíró alkalmazottak, mint szülők, illetőleg gyámok folyamodhatnak oly esetben, midőn gyermekük, illetőleg gyámoltjuk az iskolától nagyobb távolság miatt, vagy más okból a törvényszabta elemi iskolai oktatásban nem részesülhet.

Az 1 (egy) korona okmánybélyeggel ellátott és szolgálati úton benyújtandó kérvényhez a következő melléletek csatolandók:

a) születési bizonyítvány, melyből kitűnik, hogy a felveendő fiugyermek legalább hatodik életévét betöltötte;

b) oltási bizonyítvány;

c) a testi és lelki épséget igazoló kincstári vagy vármegyei, illetve más közhatósági orvosi bizonyítvány;

d) a felettes kincstári erdőhatóság bizonyítványa, melyből kitűnik, hogy a gyermek szülője, illetőleg gyámja lakhelyén magyar nyelvű oktatásban nem részesülhet.

Tájékoztatásul megjegyeztetik, hogy a gyermekek ellátási költségeihez a szülők vagy gyámok által a javadalmazás és szolgálati minőség fokozata szerint évi 80, 100 és 120 kor. hozzájárulás fizetendő, mely összegek a szülők vagy gyámok illetményeiből 10 (tiz) havi részletben levonatni fognak.

A kérvények benyújtásának határideje folyó évi július hó 10. napja lévén, folyamodók figyelmeztetnek, hogy kérvényeiket legkésőbbben a jelzett napig felettes hatóságukhoz benyujtsák, mert későbbben érkező kérvények figyelembe nem vehetők.

A tápintézet szervezetét ismertető, részletes szabályzatról felvilágosítás nyerhető minden kincstári erdőhatóságnál.

Liptóújvár, 1914. évi június hóban.

(10.)

M. kir. Főerdőhivatal.

Termelt tűzifa eladás. 80947/1914. sz. A garamrévi m. kir. erdőgondnokság Ujbánya és Garamrudnó közelében levő erdőrészeinek 1914—1916. évi tűzifa-termése zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyalás útján el fog adatni.

Az ajánlatok 1914. évi július hó 8-án déli 12 óráig nyújtandók be Zsarnóczán a m. kir. erdőhivatalnál, a hol azok július hó 9-én délelőtt 10 órakor fognak nyilvánosan felbontatni.

Részletes adatok, árverési és szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a zsarnócezi erdőhivatalnál szerezhetők be.

Budapest, 1914. évi június hóban.

(11.) **M. kir. Földművelésügyi Miniszter.**

Pályázati hirdetmény. Bártfa szab. kir. városnál egy erdőőri (II. oszt. altiszti) illetve előléptetés esetén egy erdőszolgai állásra pályázat nyittatik.

Az erdőőri állással évi 600 kor. fizetés, 80 kor. ruhaátalány; az erdőszolgai állással évi 400 kor. szegőd-ménydíj, 60 kor. ruhaátalány és mindkét állással természetbeni lakás, annak hiányában a megállapított lakbér és egyéb rendszeresített illetmények élvezete van egybekötve.

Az erdőőri állásra pályázók az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában előírt szakképzettségüket, ezenfelül ép, erős testalkatukat, különösen jó látó-, halló- és beszélőképeségüket vármegyei tisztiorvos által kiállított bizonyítványon, életkorukat és illetőségüket anyakönyvi kivonattal, a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való birását és azt, hogy katonai kötelezettségüknek miként tettek eleget, megfelelő bizonyítványokkal igazolni tartoznak.

Az erdőszolgai állásra pályázóktól egyelőre az erdőőri szakvizsga nem kívántatik.

Az így felszerelt és sajátkezüleg-írt kérvények Bártfa város polgármesteri hivatalánál folyó évi július hó 10-ig nyújtandók be.

Bártfa, 1914 június hó 13-án.

(12.) **Polgármester.**

Pályázati hirdetmény. 4249/1914. sz. A tótsóvári m. kir. erdőhivatal pályázatot hirdet három főerdőőri, előléptetés esetén három erdőőri, illetve három erdőlegényi, esetleg négy segéderdőőri állásra.

Ezen állások erdőgazdasági szolgálat ellátása céljából vannak rendszeresítve.

A pályázati kérvények 1914. évi augusztus hó 1-ig az alulírt m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be.

Részletes pályázati feltételek ugyanott díjtalanul kaphtók.

Tótsóvár, 1914. évi június 18-án.

(13.) **M. kir. Erdőhivatal.**

Megvételre keresek olyan 4—5 éves faj vizsla kutyát, mely jól aportíroz, kitartóan keres, a futó vad után nem tör ki. Bodor Lajos kir. közal. erdőőr. Vajszló Baranya m.

(15.)

Drilling 16—9.3 mm. öbnagyságban alig használt, jól lövő, eladó. Ára 100 kor. Mártonyi Bódog, Korpona. (5.)

Eladó vizsla. Angol, rövidszőrű, hároméves szuka 80 koronáért eladó. Vadászatra alkalmas, Szentmiklósi-erdőn, posta Szentmiklós, Szakolezai. (17.)

Keresek f. évi augusztus hó elsői átvételre egy német vagy cseh 2—3 éves vizslát, jól idomítva, a mely jól állja az apróvadat és hajtóvadászatnál lövésekre nem ugrik be. Ajánlatokat ár megjelölésével Martinek Ferencz Dejtár, Nograd megye címre küldendők. (18.)

Pályázati hirdetmény. A kegyestanítórend uradalmában Kaposhomokon egy erdőőri állás f. év július 24-én betöltendő lévén, pályázni kívánók felhivatnak, hogy törvényes minőségüket, valamint életkorukat, ép, egészséges testalkatukat, erkölcsi magaviseletüket és eddigi alkalmaztatásukat igazoló eredeti okmányokkal felszerelt kérvényüket az uradalom erdőhivatalához Taszárra (Somogy megye) f. évi július hó 15-ig küldjék be. Egy próbaév kiköttetik.

Javadalmazás: Természetbeni lakás, 200 kor. készpénz, 5 q buza, 10 q rozs, 10 ürm. hasáb és 8 ürm. dorong-tüzifa, 2000□-öl tengeriföld, 100□-öl kertiföld, 100□-öl kenderföld, 400□-öl rét, 1 drb tehén és 1 drb növendék-marha, 2 göbe és 4 süldősértés legeltetése, 3 q etetni való szalma és 23 kg konyhasó.

Taszár, 1914 június 25.

(19.) **Ódor Ignác**
urad. főerdész.

Eladó három darab kétéves kan daxli, két darab sárgaszőrű, egy darab foxterrier daxli, minden vadra igen jók, rókaesládra aportíroznak, patkányra is kitűnők. 24 kor. darabja. Czim Szimeiszter József járási erdőőr, Tata, Komárom megye. (3.11.2.)

Méhkasokat gyékényből szállítok. Közöséges kupkas 1 kor. Igen nagy 1.50 kor. Átmeneti 2.40 kor. A két utóbbi Hanemann-rácsesal ellátva.

(1. v. 4.) **Matuska István,** Nagykároly.

22 éves, r. kath., nőtlen, egészséges, erős, katonai kötelezettségének mint szakaszvezető tett eleget, azonnali belépésre uradalomnál vadászsegédi, vadőri, erdőszolgai stb. szolgálatot keres. Erdőszolgai minőségben már alkalmazva volt. Igényei szerények. Czim a kiadóhivatalban. (2.—4.)

DIANA FEGYVER ATELIER
Gothard Sándor

Herény, Szombathely mellett, Vas m.

Lerakat: Budapest, VI., Váci-körút 61. sz., a Magyar Motor- és Gépgyár irodájában.

Használati fegyverek

120 korona ártól felfelé.

A kontinens legnagyobb luxusfegyver-raktára.

Saját szerkezet — saját minták!